

ФРАНКОФОННІ АСПЕКТИ У ВИКЛАДАННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

FRANCOPHONE ASPECTS IN TEACHING FRENCH

У статті розглянуто питання впровадження франкофонії у процес викладання та вивчення студентами французької мови як іноземної в сучасному освітньому контексті. Ознайомлення з франкомовними країнами, їхніми суспільними реаліями та культурними особливостями сприяє усвідомленню студентами багатоманітності франкофонного простору й ролі французької мови як засобу міжкультурної комунікації. Розвиток навичок письма та говоріння у процесі вивчення французької мови передбачає врахування не лише граматичних і лексичних аспектів, а й соціокультурних особливостей, що забезпечує ефективне спілкування в різних соціальних і культурних контекстах. У статті пропонуються комунікативно-акціональні завдання франкомовного спрямування для студентів, які почали вивчати французьку мову: Числівники у франкофонному просторі (використання спрощених форм septante, huitante, nonante у франкофонних країнах); Гастрономічна мапа франкофонного світу (презентація традиційних страв, наприклад le poulet de Yassa, le colombo, la fondue Neuchâteloise); Образні метеорологічні вирази франкофонного простору (Ça caille, Il fait frette, Il bise); Система міського транспорту у франкофонному світі (serviсu vélib, vélo partagé); Альбом архітектурних особливостей франкофонного світу (Le Château Frontenac, La Basilique Notre-Dame-d'Afrique, Le Palais des Nations); Етикет франкофонного простору; Моделювання подорожі до франкофонної країни та інші. Франкомовна пісня виступає ефективним дидактичним матеріалом, що поєднує мовленнєву, соціокультурну та емоційну складові навчання (ознайомлення з піснями таких виконавців як Stromae, Céline Dion, Aya Nacamura, Soprano та Angèle). Запропоновані завдання можуть бути ефективно використані для вдосконалення різних видів мовленнєвої діяльності. Імплементация в освітній процес мовних та культурних особливостей франкомовного простору сприяє активізації навчальної взаємодії та розвитку комунікативних навичок студентів.

Ключові слова: франкофонія, міжкультурна складова, французька мова, компетент-

ності, комунікативна методика, акціональний підхід.

This article examines the introduction of Francophone aspects into the process of teaching and learning French as a foreign language in the modern educational context. Familiarization with French-speaking countries, their social realities, and cultural characteristics contributes to students' awareness of the diversity of the Francophone world and the role of the French language as a means of intercultural communication. The development of writing and speaking skills in the process of learning French requires consideration not only of grammatical and lexical aspects, but also of sociocultural characteristics, which ensures effective communication in diverse social and cultural contexts. The article offers communicative and action-oriented tasks in French for students who have begun studying French: Numerals in the Francophone world (use of simplified forms septante, huitante, nonante in Francophone countries); Gastronomic map of the Francophone world (presentation of traditional dishes, such as le poulet de Yassa, le colombo, la fondue Neuchâteloise); Figurative meteorological expressions in the Francophone world (Ça caille, Il fait frette, Il bise); Urban transport system in the Francophone world (vélib, vélo partagé services); Album of architectural features of the Francophone world (Le Château Frontenac, La Basilique Notre-Dame-d'Afrique, Le Palais des Nations); Etiquette in the Francophone world; Simulating a trip to a Francophone country, and others. Francophone songs are effective teaching materials that combine linguistic, socio-cultural, and emotional components of learning (introduction of songs by artists such as Stromae, Céline Dion, Aya Nacamura, Soprano, and Angèle). The proposed tasks can be effectively used to improve various types of speech activity. The implementation of specific features of the Francophone world into the educational process promotes active interaction and fosters the development of students' communication skills.

Key words: Francophonie, intercultural component, French language, competencies, communicative methodology, action-oriented approach.

УДК 811.111'276:37.013.43

DOI <https://doi.org/10.32782/ip/92.1.18>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Костюк М.М.,

orcid.org/0000-0002-5499-0308

канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри романської філології
Навчально-наукового інституту
філології Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Чугай А.О.,

orcid.org/0009-0004-1728-7404

асистент кафедри іноземних мов
математичних факультетів
Навчально-наукового інституту
філології Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми. Викладання французької мови як іноземної передбачає залучення всіх видів мовленнєвої діяльності, а також врахування міжкультурної складової, оскільки мова, культура та суспільство є нерозривно пов'язаними. Вивчення особливостей франкомовного світу сприяє зверненню уваги студентів на такі цінності, як толерантність, повага та розмаїття. Французькою мовою говорять на п'яти континентах. Африка є континентом з найбільшою кількістю носіїв французької мови. Наприкінці ХХ століття з'явилося поняття «Франкофонія», яке позначило культурну спільноту, яка говорить французькою мовою. Наразі до Міжнародної організації Франкофонії (далі – МОФ) входять 93 держави та уряди [2].

Україна високо цінує діяльність МОФ у справі розвитку демократії, підтриманні миру, стабільності у світі, у просуванні французької мови, культурного та лінгвістичного розмаїття, підтриманні освітньої діяльності, наукових досліджень, та активно бере участь у міжнародних проектах, які проводяться під егідою цієї організації [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість формування комунікативної та міжкультурної компетенцій у студентів, які вивчають іноземну мову, залишається актуальною темою досліджень сучасних українських дослідників [4; 5; 6; 7]. Проблема множинності мови і культури Франції та франкофонії була досліджена українською науковицею О. Косович [6]. Варіанти французької

мови та питання інтеграції франкофонних аспектів під час вивчення французької мови продовжують бути у центрі наукових досліджень як українських, так і зарубіжних дослідників [1; 3; 6; 7]. Було б доцільно запропонувати комінкативно-акціоанальні завдання, у межах яких розкриваються мовні та культурні аспекти франкофонії, адаптовані до рівня студентів-початківців.

Метою даної статті є обґрунтування імплементації франкомовних (соціокультурних та лінгвокраїнознавчих) аспектів у процес викладання французької мови та аналіз комунікативно-акціоанальних завдань, пов'язаних з франкофонією. Були визначені такі **завдання**, які відповідають меті дослідження: вивчити поняття франкофонії та значущості його розуміння студентами; проаналізувати імплементацію складових франкофонії у різні види мовленнєвої діяльності; здійснити аналіз завдань, які є ефективними на початковому етапі вивчення французької мови (рівень А1).

Виклад основного матеріалу дослідження. Варіативність є важливим аспектом розвитку та функціонування будь-якої мови. Французька мова має численні варіанти, які визначаються як географічні або діатопічні [1, р.138]. Це пов'язано насамперед з тим, що французька мова поширилась на кілька континентів у різні епохи та зазнала певних змін. Під час спілкування з носіями французької мови з різних країн помітною є різниця у вимові, лексиці, граматичних структурах та синтаксичних формах [1, р.139]. Ці відмінності, як правило, зафіксовані у словниках. Однак, спостерігається значно менша варіативність у письмовій формі.

Ознайомлення з франкомовними країнами, їхніми суспільними реаліями та культурними особливостями дозволяє студентам усвідомити багатоманітність франкофонного простору та роль французької мови як засобу міжкультурної комунікації. Інтеграція франкофонної культури у вивчення французької мови сприяє формуванню відкритості до міжкультурного діалогу, розвитку толерантності та підготовці студентів до ефективної комунікації в сучасному багатомовному та багатокультурному середовищі.

Розвиток навичок письма та говоріння у процесі вивчення французької мови передбачає врахування не лише граматичних і лексичних аспектів, а й соціокультурних особливостей, що забезпечує ефективне спілкування в різних соціальних і культурних контекстах. У статті пропонуються комунікативно-акціоанальні завдання франкомовного спрямування для студентів, які почали вивчати французьку мову. Запропоновані завдання можуть бути ефективно використані для вдосконалення різних видів мовленнєвої діяльності.

Розглянемо декілька методичних матеріалів, що містять франкофонні аспекти та можуть бути використані під час опрацювання окремих тем, які

вивчають студенти початкового рівня. У межах теми «Числа» доцільним є ознайомлення студентів із варіативністю вживання числівників в різних франкомовних країнах – «*Числівники у франкофонному просторі*». Студентам пропонується звернути увагу на такі відмінності: у Франції використовують складені числівники *soixante-dix* (70), *quatre-vingts* (80), *quatre-vingt-dix* (90), тоді як у Бельгії та Швейцарії вживаються спрощені форми *septante* (70) та *nonante* (90), а в окремих кантонах Швейцарії також *huitante* (80). Після ознайомлення з прикладами студентам пропонується виконати практичну частину, у якій необхідно трансформувати речення з французького варіанту у бельгійський або швейцарський. Це завдання є важливим для покращення засвоєння числівників студентами, а також для їхнього використання в реальних комунікативних ситуаціях у франкомовних країнах.

Під час опрацювання тематичного модуля «Їжа» слід залучити студентів до створення інтерактивної мапи франкофонних страв – «*Гастрономічна мапа франкофонного світу*». Ця вправа може виконуватися в парах або в малих групах. Кожна група отримує франкомовну країну, опрацьовує автентичні джерела та обирає одну або кілька традиційних страв, характерних саме для цього регіону. Наприклад: *le poulet de Yassa* (Сенегал), *le ravitoto* (Мадагаскар), *la quiche Lorraine* (Франція), *le colombo* (Гваделупа), *la fondue Neuchâteloise* (Швейцарія). Студенти готують коротку презентацію французькою мовою з описом інгредієнтів, кулінарної техніки та культурного контексту; після цього пропонується мовленнєва взаємодія у вигляді обговорення чи формату питання-відповідь. Незнання реалій може призводити до непорозуміння у деяких випадках. Наприклад, «*dîner*» у Франції означає вечерю, а в Бельгії – обід. Ознайомлення з традиціями частування є складовою розуміння національної культури, звичок та характеру носіїв мови. Розглянута вправа збагачує словниковий запас, формує міжкультурну компетентність та сприяє інтеграції франкофонної культурної спадщини у процес вивчення французької мови.

У межах теми «Погода та час» доцільним є залучення студентів до роботи з автентичними образними виразами, поширеними в різних франкомовних країнах – «*Образні метеорологічні вирази франкофонного простору*». До уваги можна запропонувати такі вирази, які позначають холодну погоду, дощ або сніг: у Канаді – «*Il fait frette*» (дуже холодно), у Бельгії – «*Il bise*» (холодно), у Франції – «*Ça caille*» (холодно); у Франції – «*Il pleut des cordes*» (йде сильний дощ), у Бельгії – «*Drache nationale*» (тривалий рясний дощ); у Реюньоні – «*Il farine*»; у Швейцарії та Канаді – «*Il neige un peu*», «*Il neigeote*» (*невеликий сніг*). Після ознайомлення з добіркою виразів студенти виконують

аналітичне завдання, яке формує прагматичні компетентності: класифікують отримані фразеологізми за порами року та за інтенсивністю метеорологічних явищ.

Під час опрацювання теми «Місто» ефективним є завдання, яке сприяє розвитку критичного мислення та передбачає дослідження студентами систем громадського транспорту у різних франкомовних країнах – «Система міського транспорту у франкофонному світі». Студенти описують та порівнюють типи транспорту, які є найбільш поширеними, та визначають ті, що відсутні у певних регіонах, наприклад, *le métro* (Париж, Монреаль, Брюссель), *le tram* (Женева, Лозанна, Брюссель), *le RER* (Франція), *le taxibus* (Канада), *le waterbus* (Бельгія). Окрему увагу пропонується приділити явищу *le covoiturage*, що набуло значного поширення у Франції та представлено через такі сервіси, як, наприклад, *BlaBlaCar*, *vélib*, *vélo partagé*. Також варто розглянути феномен безкоштовного громадського транспорту – *la gratuité des transports publics*, що з 2020 року повністю діє у Люксембурзі.

У межах теми «Місто та архітектура» пропонується створення групового альбому архітектурних цікавих об'єктів франкофонного світу – «Альбом архітектурних особливостей франкофонного світу». Студенти обирають країну та готують доповідь про знаковий архітектурний об'єкт, описуючи його стиль, історичний контекст та культурне значення. До прикладів можуть належати: *Le Château Frontenac* (Квебек, Канада), *La Basilique Notre-Dame-d'Afrique* (Алжир), *Le Palais des Nations* (Швейцарія), *Le Marché de Papeete* (Французька Полінезія). Додатково студенти досліджують автентичні назви та локальні вирази, пов'язані з культурною спадщиною, такі як, наприклад, *La Grand-Place* (Бельгія) або *La Terrasse Dufferin* (Канада). Не зайвим є нагадування про походження деяких явищ, які ввійшли в повсякденне життя та стали звичними. От наприклад, *les jardins partagés* (колективні сади, міські городи) з'явилися вперше в Монреалі, вперше в Європі – в Швейцарії, де їх називають *plantages*. *Les boîtes d'échanges entre voisins* (скриньки обміну речами) – це швейцарський проект.

Під час вивчення теми «Канікули та подорожі» доцільно застосувати цикл вправ – «*Le tour du monde des bonnes manières*» («Етикет франкофонного простору»), що передбачає обговорення правил поведінки, етикету та культурних стандартів у різних франкомовних країнах. Студенти вивчають вербальні та невербальні норми спілкування, реальні вирази ввічливості, а також особливості, що характерні для окремих країн: у Квебеку поширене тепло-неформальне «*Allô*», у Бельгії прийняте багатократне привітальне рукостискання, у Швейцарії кількість поцілунків у щокі залежить від кантону. Студенти досліджують також культурні

табу, традиції подарунків, формули побажань, тощо. Результати роботи оформлюються у вигляді, наприклад, мультимедійної презентації.

Ефективним навчальним проектом є цикл завдань «*Organisons un voyage*» («Моделювання подорожі до франкофонної країни»), що імітує реальний процес організації подорожі до франкомовного регіону. Студенти працюють у групах, обирають країну та складають маршрути, підбирають готелі, визначають ціни на транспорт, харчування, музеї. Також пропонується опрацювання лексичних одиниць, що репрезентують автентичні географічні та туристичні терміни: *le canton*, *la région*, *le centre-ville*, *la station balnéaire*, *le gîte rural*. Згодом групи презентують свій міні-проект, аргументуючи вибір маршруту, об'єктів та бюджету.

У межах імплементації франкомовних культурних компонентів у процес навчання французької мови доцільним є використання автентичних пісенних текстів. Франкомовна пісня виступає ефективним дидактичним матеріалом, що поєднує мовленнєву, соціокультурну та емоційну складові навчання. Студентам пропонується добірка франкомовних пісень, репрезентативних для різних регіонів франкофонного простору (наприклад, пісні таких виконавців як *Stromae*, *Céline Dion*, *Aya Nacamura*, *Soprano* та *Angèle*).

Висновки та перспективи. Систематичне впровадження франкофонних аспектів в освітній процес сприяє підвищенню навчальної мотивації, активізації пізнавального інтересу та ефективнішому засвоєнню мовного матеріалу. З огляду на те, що французька мова функціонує на п'яти континентах і є мовою міжнародного спілкування, її вивчення через призму франкомовної культури відкриває для студентів широкі соціальні та професійні перспективи. Французька мова набуває специфічних рис у кожному франкомовному соціумі, що зумовлено історичними, культурними та соціальними особливостями окремих країн і спільнот. У зв'язку з цим навчання французької мови як іноземної має передбачати ознайомлення студентів із франкомовними особливостями, що сприяє розвитку міжкультурної комунікативної компетентності.

Культурний компонент може бути органічно інтегрований у навчальний курс для початківців за допомогою різноманітних комунікативно-акціональних завдань, наприклад моделювання подорожі до франкофонної країни, обговорення системи міського транспорту або ж норм етикету франкофонного простору.

Отже, впровадження в освітній процес особливостей франкомовного простору сприяє активізації навчальної взаємодії та розвитку комунікативних навичок студентів. Тож подальші наукові пошуки доцільно спрямувати на розроблення й удосконалення стратегій, що забезпечують системне

включення франкомовної культури в процес викладання та вивчення студентами французької мови як іноземної з урахуванням сучасних педагогічних викликів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Chiss J.-L. Le FLE et la francophonie dans le monde. Paris : Armand Colin, 2021. 352 p. DOI: <https://doi.org/10.14375/NP.9782200632700> (дата звернення 10.01.2026).
2. Organisation internationale de la Francophonie (OIF): веб-сайт. URL: <https://www.francophonie.org/> (дата звернення 12.01.2026).
3. Vogt G. Approcher la diversité et l'actualité des mondes francophones en classe de FLE à travers une histoire globale de la France. *Francophonie : perspectives géopolitiques et didactiques*. 2025. Vol. 3, №. 4. Art. 2. DOI: <https://doi.org/10.58215/ella.90> (дата звернення 10.01.2026).
4. Бацевич Ф. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ : Довіра, 2007. 205 с.
5. Бутова В. Міжкультурна компетенція у підготовці майбутніх вчителів англійської мови. *Педагогічна академія: наукові записки*. 2025. Вип. 14. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14774369> (дата звернення 12.01.2026).
6. Косович О. Французька мова у просторі франкофонії: монографія. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2020. 211 с.
7. Лучкевич В. Особливості формування міжкультурної компетенції під час навчання іноземної мови. *Збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2012. Вип. 1. С.131-137.

Дата першого надходження статті до видання: 09.02.2026
 Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.03.2026
 Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.04.2026